Afkomstig van	Wensen en bedenkingen	Reactie (NB: paginanummers verwijzen naar de RPE-versie MET markeringen)
Altena	De lokale energievraag en aanbod een prominentere rol geven. Liever eerder concrete stappen zetten gezien de nijpende situatie op het elektriciteitsnet.	Lokale energievraag- en aanbod heeft inderdaad een grote rol in het RPE. We hebben dit een voorname plek gegeven in het eerste leidende principe over de verantwoordelijkheid voor de balans zo laag mogelijk in het energiesysteem leggen. Bij de verschillen tussen RES 1.0 en het RPE hebben we op p.12 expliciet aangegeven dat de balans tussen de lokale vraag en aanbod van energie in het RPE veel aandacht krijgt.
Altena	Alternatieve energie voorrang geven.	Het RPE is erop gericht om toe te werken naar een klimaatneutraal West-Brabant met duurzame energie. Vanuit het Klimaatakkoord zijn zon en wind als betrouwbare opwektechnieken voor elektriciteit voorgeschreven. RES West-Brabant heeft in haar bod van 2,2 TWh aangegeven dat zij zich inspant om daarvan 0,2 TWh met innovatieve technieken in te vullen. Bij warmte wordt volop ingezet op innovatieve techniek, die nog niet breed worden toegepast, zoals aquathermie en slibvergisting.
Altena	Energie moet een afwegingscriterium zijn bij ruimtelijke keuzes.	Dat is inderdaad het geval. Op pagina 19 besteden we hieraan nadrukkelijker aandacht.
Altena	Liever wachten op de resultaten van de energiehubs alvorens we keuzes maken.	Het toepassen van energiehubs geeft bedrijven de kans om te groeien, omdat beschikbare energie beter wordt verdeeld. Door met energiehubs aan de slag te gaan, doen we er kennis en ervaring mee op. Die kennis en ervaring verspreiden we actief om tot nog meer hubs te komen.
Altena	Meer aandacht voor afstemming/balans met andere gebiedsopgaven. Een integrale aanpak is noodzakelijk.	Dit is in lijn met het RPE. Zie hiervoor 3.2.1 " Gezamenlijke aanpak energie en ruimte". De RES West-Brabant gaat bij de integrale afstemming nauw samenwerken met de stedelijke regio's West-Brabant en Breda-Tilburg.
Altena	Afstemming met andere RES-regio’s en wellicht landelijk is wenselijk vanwege kansrijke grootschalige opwekgebieden elders.	Wij erkennen het belang van deze afstemming. Onder meer bij de gebiedsaanpak voor de Powerport vragen we ook aandacht voor landelijke solidariteit, omdat de energie-installaties die voorzien zijn voor onze regio ook van landelijk belang zijn.

Altena	Vanwege het ruimtebeslag voor opwek en opslag boven- en ondergronds naar verwachting vooral op landbouwgronden, moeten de landbouwgronden beter beschermd worden en moet er meer aandacht zijn voor zorgvuldig ruimtegebruik.	De integrale afstemming van opwek, opslag en andere onderdelen van het energiesysteem met andere belangen in onze regio, zoals landbouw, geeft de RES West-Brabant invulling via de bijdrage aan de stedelijke regio's. Daar zal de interale afweging plaats van de belangen vinden.
Altena	Waar sprake is van landgebruik voor energieopgaven (eventueel in combinatie met andere functies) moet er naast een kwantitatieve ook een kwalitatieve benadering gehanteerd worden.	Dit is in lijn met het RPE. We geven hieraan bijvoorbeeld invulling via de gebiedsaanpak door aan te sluiten bij de identiteit en de landschappelijke waarde van een gebied.
Altena	Meer duidelijkheid/uitgangspunten bij het beroep op solidariteit. Wat houdt het in als er op Altena een beroep wordt gedaan? Wie heeft de regie? Wanneer komt de gemeenteraad daarbij in positie?	De stedelijke regio's gaan een belangrijke rol spelen bij de invulling van solidariteit, juist ook omdat energie een onderdeel is van een veel bredere besluitvorming. De nadere uitwerking, ook wat betreft in positie komen van gemeenteraden, vindt in overleg plaats tussen de deelnemers aan de RES.
Altena	Starten met besparen en isoleren. Daarbij voor grootschalige opwek vooral sturen op bestaande infrastructuren en meer nadruk op het benutten van bedrijfshallen, bedrijventerreinen, parkeerterreinen en restgronden.	Starten met besparen en isoleren is inderdaad een wezenlijk startpunt. Om die reden is besparen en isoleren een onderdeel van het leidende principe op p. 22: "Het startpunt daarbij is energiebesparing".
Altena	Prioriteit geven aan de principes zekerheid, betrouwbaarheid en veiligheid.	De RES West-Brabant spreekt over publieke belangen waar u spreekt over principes. Dezelfde strekking wordt bedoeld. Zekerheid, betrouwbaarheid en veiligheid zijn zeker van belang. de RES West-Brabant vult deze op pagina 21 aan met andere publieke belangen voor het energiesysteem, die zijn opgenomen in het Nationale Plan Energiesysteem van de rijksoverheid. Er is geen volgorde in deze belangen, de RES West-Brabant houdt met alle in totaal zes belangen rekening.
Altena	Vanwege verschillen in uitdagingen op gebieds- of sectorniveau door toenemende energievraag, de opgave per gebied en per sector oppakken (haven, bedrijventerreinen, woonkernen).	Met de gebiedsaanpak zet de RES West-Brabant nadrukkelijk in op de verschillen in uitdagingen in sectoren inspelen.

Altena	De identiteit van Altena in ere houden door nieuwe vormen van opwek van duurzame energie passend bij Altena (kleinschalig en innovatief) te stimuleren.	Dit is in lijn met het RPE. De Res West-Brabant sluit aan bij de identiteit van de gebieden.
Altena	Meer aandacht voor energiebesparing / consuminderen; daar een extra paragraaf voor in de RPE opnemen.	Energiebesparing heeft de aandacht binnen de RES. Energiebesparing wordt genoemd in het eerste leidende principe in het RPE, daarmee wordt het belang benadrukt. Vanuit de RES-organisatie wordt gemeenten ondersteuning geboden bij het verbeteren van hulp aan bewoners bij het verduurzamen van hun woning en het organiseren van regionale samenwerking hiervoor.
Altena	Meer inzetten op waterstof(productie) bij overschot aan elektriciteit.	RES West-Brabant heeft recent een onderzoek naar kansrijke waterstofclusters afgerond. Met Hy Network Services wordt gesproken over aantakkingen op de waterstof backbone. In het kader van de studie naar Altena Energie eiland is waterstof nadrukkelijk in beeld voor mobiliteit over water en de weg.
Altena	Ervoor waken dat Altena vanwege de ruimte die zij heeft een speeltuin wordt voor initiatieven van buiten de gemeente.	Het RPE biedt een beleidskader om initiatieven in de regio op elkaar af te stemmen. Daarbij houden de verschillende gemeenten, provincie en waterschappen rekening met elkaar.
Altena	Realistische en haalbare doelen nastreven met zorg voor onze aarde.	Dit is in lijn met het RPE. De RES West-Brabant ziet toe op de invulling van publieke belangen, waaronder de zorg voor onze aarde. Tegelijkertijd houdt de RES West-Brabant oog voor de realiseerbaarheid. Wanneer is wat mogelijk?
Altena	Wens om op korte termijn duidelijke keuzes te maken voor energievoorziening van kernen / delen gemeente.	Dit is onderdeel van lokaal beleid. Sluit ook goed aan bij het eerderste leidende principe van het RPE: De verantwoordelijkheid voor de balans tussen energievraag en energie-aanbod wordt zo laag mogelijk in het energiesysteem gelegd
Altena	Aanhaken bij initiatieven in andere gemeenten met betrekking tot kernenergie (Thorizon, MSR). Zorgen over de hoge kosten van plannen voor inwoners en ondernemers. Eerst landelijk rapport afwachten en op orde zijn voordat we in de regio's ingrijpen.	RES West-Brabant volgt de landelijke ontwikkelingen rondom kernenergie. Kernenergie komt naar verwachting na 2035 beschikbaar. Het RPE heeft een focus tot 2035.

Altena	Zon op daken en niet op landbouwgronden.	De provincie Noord-Brabant heeft de zonneladder verplicht gesteld als afwegingskader. Zon op daken staat op trede 1, zon op landbouwgronden op trede 4, als er echt geen andere opties zijn.
Baarle-Nassau	O.a. pagina 6 en 14: De tekst 'Als we de energievraag niet of niet helemaal kunnen invullen, leggen we dit terug bij de stedelijke regio's West-Brabant West en Breda-Tilburg die alle belangen tegen elkaar af kan wegen' wekt de indruk dat deze regio's een bevoegdheid hebben. De SRBT is een belangrijke tafel om integrale afwegingen goed te kunnen maken, maar de SRBT heeft geen gezag over de RES WB. De rol van de SRBT moet goed beschreven worden.	Akkoord, zie wijziging hoofstuk 2.4 pagina 14.
Baarle-Nassau	De bestuurlijke keuze over groen gas is als volgt geformuleerd: ‘We voeren regie op de opschaling van groen gasproductie’. Belangrijk is om te benadrukken dat er voldoende aandacht is voor de stappen voor het ‘opschalen’. Bijv. de vragen: wat vinden we van groen gas, wat zien we als grootschalig en hoe gaan we om met landschappelijke inpassing. Ook is het een belangrijk dat participatie hierin een grote rol gaat spelen.	Hiervoor loopt de pilot groengas met ZLTO.
Baarle-Nassau	In het Regionaal Plan Energiesystemen West Brabant Energie in Balans (RPE-WBEB) wordt amper aandacht besteed aan het feit dat de deelnemende gemeenten weliswaar een regie- en aanjaag- en kader scheppende rol hebben in de energietransitie, maar dat de gemeenten in de regel niet de investeerders zijn in de energie transitiemaatregelen. Voor het behalen van de doelstellingen van de RPE-WBEB zijn andere factoren van een meer doorslaggevende factor. Deze factoren zijn onder meer de prijsontwikkeling van producten en installaties, de prijsontwikkeling van aardgas en elektriciteit, alsmede de energiebelastingen, landelijke subsidies, landelijke wetgeving (eventuele verplichtingen) en tenslotte de investeringsbereidheid van inwoners en ondernemers. Het is noodzakelijk dat in de definitieve RPE-WBEB deze kanttekening wordt opgenomen.	Iedere overheidslaag heef haar eigen rol en verantwoordelijkheid in het energiesysteem. De RES West-Brabant focust op de rollen en verantwoordelijkheden van de regio. De RES West-Brabant geeft wel bij de rijksoverheid het gewenste rijksbeleid aan. Hiervoor houdt de RES West-Brabant een lobbyagenda aan, die ook afgestemd wordt met de lobbyisten van de afzonderlijke gemeenten en de provincie. Wat betreft de investeringen in energieopwek heeft u gelijk dat de overheden niet investeren. De netbeheerders die verantwoordelijk zijn voor de netinesteringen zijn wel in publieke handen.

Baarle-Nassau	De gemeenteraad van Baarle-Nassau heeft RES 1.0, waarin een opgave is opgenomen van 48 GWh op basis van grootschalige windenergie te realiseren na 2023, op 31 maart 2021 geamendeerd vastgesteld. In het amendement is opgenomen dat Baarle-Nassau: 1. “De verplichtingen die voortkomen uit het besluit (de vaststelling van RES 1.0) inspanningsverplichtingen zullen zijn en geen resultaatverplichtingen."2. "Draagvlak onder bevolking en stakeholders, verkregen door een open participatietraject, voorwaarde is voor het invullen van de lokale opgave voor grootschalige opwek.” De gemeenteraad van Baarle-Nassau hecht er aan deze voorbehouden nogmaals bij de RPE-WBEB onder de aandacht te brengen, waarbij het participatietraject uiteraard voor elke methode van grootschalige opwek, inclusief “groen gas”, doorlopen dient te worden.	De opgave "Wind na 2030" staat nog steeds in het RPE. Draagvlak onder bevolking en stakeholders, verkregen door een open participatietraject, is een algemeen geldende voorwaarde in het RPE voor het invullen van de lokale opgave voor grootschalige opwek. De gemeente is daarbij zelf verantwoordelijk om haar randvoorwaarden te bewaken of toe te passen.
Baarle-Nassau	Het verdient aanbeveling om voor de te moeilijke afkorting RPE-WBEB een nader te bepalen eenvoudigere werktitel te gebruiken.	Als eenvoudige afkorting adviseert de RES West-Brabant de gemeenten, provincie en waterschappen om Regionaal Plan Energiesysteem (RPE) gebruiken.
Bergen op Zoom	Bergen op Zoom levert een forse bijdrage aan de ontwikkeling van een robuust regionaal energiesysteem, door de komst van het 380 kV hoogspanningsstation in Halsteren.	Het is juist dat het station Halsteren een belangrijke bijdrage levert aan het regionale energiesysteem.
Bergen op Zoom	Betreffende bestuurlijke keuze 4, dat de solidariteit voor energieprojecten onderschreven wordt, maar dat Bergen op Zoom eerst zelf meer contouren wil aanbrengen t.b.v. de invulling van de Auvergnepolder, voordat we op de verzoeken van Powerport kunnen reageren.	De RES West-Brabant facilieert de dialoog tussen de gemeenten, waarbij rekening gehouden wordt met de processen bij de individuele gemeenten. De Auvergnepolder is hiervan een voorbeeld.
Bergen op Zoom	De gemeente Bergen op Zoom verzoekt om een verduidelijking op initiatieven ten aanzien van onderzoeken naar bovenlokale warmtenetten.	Voor het haalbaarheidsonderzoek West-Brabant zal onderzoek worden gedaan naar de restwarmtebronnen zoals beschreven in paragraaf 5.2.4 'warmtestrategieen' van het RPE.

Bergen op Zoom	De gemeente Bergen op Zoom vraagt aandacht voor de communicatie naar inwoners en bedrijven over deze RPE-WBEB.	Dit is in lijn met RPE. Communicatie naar lokale bewoners is de verantwoordelijkheid van de gemeente. De RES faciliteert. Suggestie is om ook hierin samen te werken in gebiedsaanpak
Breda	Concrete doelen en doelstellingen. Er is een duidelijke wens voor specifiekere, meetbare, haalbare, relevante en tijdgebonden doelstellingen voor verschillende aspecten van de energietransitie.	De RES West-Brabant speelt op deze wens in door terug te werken vanuit een lange termijn visie op 2050 naar 2045, 2040, 2035 en 2030. De focus ligt bij de bestuurlijke keuzes op de periode tot 2035. In het uitvoeringsprogramma 2027-2031 concretiseert de RES West-Brabant de uitvoering van de bestuurlijke keuzes. Er is een passage over de concrete bestuurlijke keuzes in het meerjarig uitvoeringsprogramma opgenomen in de managementsamenvatting (p. 7)
Breda	Transparantie en duidelijkheid. Er is behoefte aan meer transparantie in besluitvorming, toewijzing van middelen en de rollen van verschillende belanghebbenden	In hoofdstuk 8 wordt de organisatie en governance van de RES in afstemming met de gemeenten, provincie en waterschappen aangegeven.
Breda	Focus op energiebesparing. Het belang van energiebesparing en -efficiëntie wordt benadrukt	De verantwoordelijkheid voor de balans tussen energievraag en energie-aanbod wordt zo laag mogelijk in het energiesysteem gelegd. Het startpunt daarbij is energiebesparing. Gezien het belang van energiebesparing is dit opgenomen in de leidende principes in het RPE. Vanuit RES worden (sub)regionale samenwerkingen voor isolatieprogramma's ondersteund om energiebesparing te versnellen.
Breda	Lokaal eigenaarschap en voordelen. De wens wordt geuit dat lokale gemeenschappen meer zeggenschap hebben over energieprojecten en dat de voordelen eerlijk worden verdeeld.	In de nieuwe energiewet krijgen energiegemeenschappen een sterkere positie. Hier sluiten wij als RES bij aan.
Breda	Eerlijkheid en sociale rechtvaardigheid. Er zijn zorgen over de eerlijke verdeling van kosten en baten, met name de bescherming van lage inkomens en het voorkomen dat de energietransitie onevenredig zwaar drukt op kwetsbare groepen.	Dit is een terechte zorg. Betaalbaarheid is een actueel onderwerp voor collectieve warmtevoorziening. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei werkt aan beleidsregels om de betaalbaarheid van warmte voor huishoudens te borgen. Bij toekomstig te maken keuzes over het energiesysteem is betaalbaarheid een belangrijk aspect in de afweging, bijvoorbeeld bij de keuze voor een warmtestrategie voor een wijk of buurt.

Breda	Netcongestie. De overbelasting van het elektriciteitsnet is een grote zorg. Prioritering en oplossingen zijn nodig om verdere elektrificatie en integratie van hernieuwbare energie mogelijk te maken.	Ja, dit klopt. Op het schaalniveau van de regio doet de RES West-Brabant dit door de vraag naar energie en het deel dat duurzaam opgewekt wordt in kaart te brengen. Knelpunten worden inzichtelijk en oplossingen in kaart gebracht. Hierin werkt de REs West-Brabant samen met de provincie en Enexis aan prioritering en oplossingen binnen het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat en de investeringsplannen van de netbeheerders.
Breda	Tekort aan gekwalificeerd personeel. Het gebrek aan gekwalificeerd personeel op beleids- en uitvoeringsniveau wordt als een uitdaging gezien.	Om die reden werkt de RES West-Brabant nauw samen met arbeids-kennispool en het onderwijs.
Breda	Betaalbaarheid. Het handhaven van betaalbare energieprijzen voor consumenten is een punt van zorg. Men wil voorkomen dat huishoudens te zwaar worden belast.	Dit is een terechte zorg. Betaalbaarheid is een actueel onderwerp voor collectieve warmtevoorziening. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei werkt aan beleidsregels om de betaalbaarheid van warmte voor huishoudens te borgen. Bij toekomstig te maken keuzes over het energiesysteem is betaalbaarheid een belangrijk aspect in de afweging, bijvoorbeeld bij de keuze voor een warmtestrategie voor een wijk of buurt.
Breda	Afhankelijkheid van Amernet. De mogelijke overmatige afhankelijkheid van het warmtenetwerk Amernet en de wens naar alternatieve oplossingen worden genoemd.	Binnen de RES-regio West-Brabant onderzoekt de RES West-Brabant het komend jaar de haalbaarheid van bovenlokale warmtenetten, incl. de verduurzaming (bijvoorbeeld met aardwarmte) en eventuele uitbreiding van het bestaande Amernet. De RES West-Brabant berekent ook of het financieel haalbaar is, van de warmtebron tot aan de aansluiting in de huizen. Tegelijk onderzoeken gemeenten ook welke lokale warmtebronnen kansrijk zijn, zoals (zeer) lage temperatuur warmte uit de bodem, oppervlaktewater of rioolwater en zonnewarmte. Al deze onderzoeken geven de RES West-Brabant een beter beeld van wat er mogelijk is in onze regio en onder welke voorwaarden, zodat de verschillende warmte strategieën tegen elkaar kunnen worden afgewogen rekening houdend met publieke belangen zoals betaalbaarheid, duurzaamheid en leveringszekerheid.

Breda	• Powerport omvat de gemeenten Moerdijk en Geertruidenberg, waar veel grootschalige energieprojecten gepland staan die van (boven)regionaal of landelijk belang zijn. Deze gemeenten hebben de regio om solidariteit gevraagd bij de ruimtelijke inpassing van deze projecten. • In het Powerport- gebied komen veel energie- en circulaire projecten samen die het (boven) regionaal en/of landelijk belang dienen. • Breda erkent daarbij het belang van Powerport in de (regionale) energietransitie en de ruimtelijke vraagstukken die daaruit voortvloeien. • Breda erkent de noodzakelijke solidariteit bij de ruimtelijke inpassing voor de grootschalige energieprojecten. • naast de solidariteit vanuit Breda en de andere gemeenten binnen de RES-regio West-Brabant, is ook landelijke solidariteit essentieel bij de ruimtelijke inpassing van energieprojecten van nationaal belang, en bij bovenregionale of landelijke projecten moet worden beoordeeld of ze daadwerkelijk een regionaal belang dienen en of inpassing elders beter is. • naast de ruimtelijke effecten creëert de realisatie van Powerport in West-Brabant, met regionale steun, economische en maatschappelijke (o.a. nabijheid energiebron) kansen voor zowel de regio als voor Breda. Breda wil dit in samenhang zien.	Tekst op p. 33 is als volgt aangepast: Wij realiseren ons dat de Powerport en de regio een sterke verwevenheid kennen. De realisatie van de Powerport in West-Brabant creëert, met regionale steun, economische en maatschappelijke (o.a. nabijheid energiebron) ontwikkelkansen voor de gehele regio. Solidariteit met de Powerport gemeenten kan alleen in regionaal en integraal verband ingevuld worden. In RES verband willen we dit in samenhang zien. Ook landelijke solidariteit is essentieel bij de ruimtelijke inpassing van energieprojecten van nationaal belang. Bij bovenregionale of landelijke projecten moet worden beoordeeld of deze daadwerkelijk een regionaal belang dienen of inpassing elders beter is. Wij zien als regio de contacten, die het Rijk zoekt met de Powerport-gemeenten om daar energie-infrastructuur te laten landen, ook als te benutten kans zien om wensen vanuit de regio bij het Rijk onder de aandacht te brengen. We volgen nauwgezet de besluitvorming in het Bestuurlijke Overleg van de Powerport gemeenten met de provincie en het Rijk. Dit is een belangrijk overleg om solidariteit te agenderen in de regio en om gaandeweg de opgave te concretiseren. Bij iedere locatiekeuze voor de Powerport stellen wij onszelf de vraag of een deel van de ruimtevraag elders in de regio overgenomen kan worden.
Breda	Gebrek aan concrete plannen. Er is bezorgdheid over het gebrek aan gedetailleerde implementatieplannen en de behoefte aan specifiekere acties en tijdlijnen.	Met de uitkomsten van de planMER zal er eind 2026 een Meerjarig Uitvoeringsprogramma opgesteld worden, waarin op de behoefte aan implementatieplannen ingespeeld wordt. Samenvatting op p.7 is aangepast en bijlage 5 op p. 85.

Drimmelen	Het moet niet zo zijn dat de gebiedsgerichte aanpak ertoe leidt dat onze regio alléén aan de lat staat voor de grote uitdagingen in onze regio.	Bij de bestuurlijke keuze "Solidariteit met de Powerport" wordt aangegeven dat veel energieprojecten die in de Powerport bij elkaar komen, van maatschappelijk en economisch belang zijn voor de gehele regio en die ook gevolgen hebben voor de inrichting van de regio. De regionale belangen zijn sterk met elkaar verweven. West-Brabant bekijkt bij iedere lokatiekeuze voor de Powerport of een deel van de vraag elders in de regio kan worden over genomen. Hierbij kijken wij ook naar solidariteit op landelijk niveau.
Drimmelen	Bestuurlijke keuze 7 geeft aan dat er solidariteit getoond wordt in de gehele regio bij de ruimtelijke opgave en uitdagingen van de Powerport. Deze keuze is belangrijk, maar hieraan in de praktijk uitvoering geven nog veel belangrijker. Wij zien en ervaren dat hier spanning op zit.	Het concreet invullen van solidariteit is complex. Op basis van een goede dialoog en een goede verstandhouding in de regio, zoeken wij naar een goede balans in de opgave. Zie ook regel 42.
Drimmelen	Er landt veel in de Powerport regio als het gaat om (boven)regionale en landelijke voorzieningen t.b.v. de energie-infrastructuur. Er zijn nog geen afspraken gemaakt over wat dit concreet betekent in prioritering van het aansluiten van voorzieningen op die infrastructuur. In de basis willen wij vasthouden aan het beginsel dat “wie de lasten neemt, ook de lusten krijgt.” Keuzes hieromtrent staan niet in dit RPE.	Zie regel 42.
Drimmelen	Gemeenten die een grote rol op zich nemen in het ruimtevraagstuk voor hernieuwde energiesystemen, ondervinden hier het meeste en als eerste profijt van. Hierbij wordt specifiek gedacht aan voorrang bij netaansluitingen voor vitale voorzieningen zoals lokale energie-initiatieven, scholen en maatschappelijke accommodaties.	In algemene zin kan dit uitgangspunt niet worden aangehouden. Er kunnen ook bovenlokale belangen spelen die voor gaan. Uit het oogpunt van het eerste leidende principe van het RPE "De verantwoordelijkheid voor de balans wordt zo laag mogelijk in het energiesysteem gelegd" sturen wij in het RPE wel op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod op lokaal niveau. Voor welke lokale voorzieningen dan prioriteit hebben, heeft de Autoriteit Consument en Markt een maatschappelijk prioriteringskader opgesteld dat de regionale netbeheerder hanteert. De overheden hebben hierin geen formele rol.

Drimmelen	De RPE informeert alle deelnemende raden, waterschappen en de provincie proactief en laagdrempelig over relevante ontwikkelingen en geeft hierbij nadrukkelijk ruimte om raden hun kaderstellende rol richting colleges te kunnen vervullen bij de vaststelling van de uitvoeringsplannen.	Dit is in lijn met het RPE.
Drimmelen	De potentiekaarten ziet de gemeente Drimmelen niet als leidraad voor locatiekeuzes voor grote energieprojecten. Deze ruimtevraagstukken dienen separaat te worden vastgesteld, aangezien de RPE geen mandaat heeft dit soort keuzes te maken.	De potentiekaarten geven een beeld van de energieopgave, maar krijgen in dialoog een andere duiding. Het is juist dat de RES geen mandaat heeft bij de integrale gebiedsafweging.
Etten-Leur	Wens: er liggen kansen voor energie-uitwisseling op bedrijventerreinen. Kijk ook naar lokale kansen en voer daarover pilots uit om vooruit te gaan	Er wordt landelijk, dus ook in regio West-Brabant, sterk ingezet op het realiseren van energiehubs voor, in eerste instantie, industrieterreinen. Met een GTO (Groeps Transport Overeenkomst) wordt energie tussen gebruikers verdeeld.
Etten-Leur	Wens: breng in beeld wat de grote regionale Energiehubs betekenen voor de lokale ontwikkelingen	Voor de energiehubs die de provincie heeft geselecteerd voor het Stimuleringsprogramma Energiehubs, wordt de bijdrage aan lokale ontwikkelingen in beeld gebracht en gemonitoord.
Etten-Leur	Wens: kijk of een pilot voor de opwek van groen gas kan landen op bedrijventerreinen.	De RES-organisatie ondersteunt het haalbaarheidsonderzoek dat wordt uitgevoerd voor een groen gas initiatief in Etten-Leur. Een analyse van locatiemogelijkheden maakt onderdeel uit van het haalbaarheidsonderzoek.
Etten-Leur	Wens: kijk later ook op de opwek van groen gas ook in buitengebied door een coöperatie kan plaatsvinden	De RES-organisatie ondersteunt het haalbaarheidsonderzoek dat wordt uitgevoerd voor een groen gas initiatief in Etten-Leur. Een analyse van locatiemogelijkheden maakt onderdeel uit van het haalbaarheidsonderzoek.
Etten-Leur	Bedenking: wat betekent dit plan voor de grip op deze samenwerking door de lokale raden en hoe kunnen de raden de lokale behoeften borgen?	Het RPE wordt vertaald naar de individuele gemeenten en geborgd in lokaal beleid, bijvoorbeeld in ruimtelijke procedures en vergunningaanvragen.
Etten-Leur	Bedenking: maak duidelijk wanneer de gemeenteraden (en de besturen van de waterschappen) in positie gebracht worden om op lokaal niveau besluiten te nemen	Verankering in beleid en omgevingsplannen is de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag
Etten-Leur	Wens: laat de proceskeuzes in dit plan ook leidend wordt voor alle energievraagstukken binnen onze gemeente	Dit is de verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten. Als RES streven we naar een zo goed mogelijke aansluiting bij de lokale besluitvorming.

Etten-Leur	Wens: zet in op opslag van eenmaal opgewekte energie	In het kader van balanceren van vraag en aanbod, zal bij een overschot aan aanbod een eletrolyser ingezet kunnen worden. Ook kunnen batterijen worden gebruikt om overtollige elektriciteit te bufferen en in te zetten tijdens piekuren.
Etten-Leur	Wens: biedt mensen alternatieven om hun huis duurzaam te verwarmen	Gemeenten zijn gestart met de uitwerking van gemeentelijke warmteprogramma's als opvolger van de transitievisies warmte. Het is de bedoeling dat de warmteprogramma's uiterlijk eind 2026 zijn vastgesteld. In deze warmteprogramma's wordt op wijk of buurtniveau alle beschikbare (lokale en bovenlokale) alternatieven voor duurzame verwarming van huizen afgewogen.
Etten-Leur	Wens: Warmte wordt ook een grote uitdaging. Zet daar ook op in bijvoorbeeld door gebruik te maken van geothermie	De toepasbaarheid van geothermie wordt nader onderzocht. Zie ook het kader in paragraaf 5.2.4 en paragraaf 5.5 punt 9 van het regionaal plan energiesysteem.
Etten-Leur	Wens: pak nu al eerste kansen en wacht niet op een uitvoeringsprogramma en zet daarbij als eerste in op de huizen die nu hun energierekening niet kunnen betalen.	Beleid en uitvoering lopen in elkaar over. De energierekening van burgers is van groot belang, maar niet binnen de primaire scope van de RES. De rijksoverheid speelt hierbij de grootste rol.
Etten-Leur	Wens: blijvende aandacht voor rechtvaardigheid en de betaalbaarheid van energie voor inwoners is nodig. Houdt daarbij ook vast aan de afspraak om te streven naar 50% lokaal eigendom uit de RES 1.0	Uw wens is in lijn met het RPE.
Etten-Leur	Bedenking: de keuzes van het Rijk om kernenergie wel of niet in te zetten in het toekomstige energiesysteem. Deze keuze ligt niet bij de RES en/of de gemeente maar heeft wel invloed op het RPE, het energiesysteem, de ruimtelijke keuzes en de bijbehorende planning.	Kernenenergie komt naar verwachting beschikbaar na 2035. De scope van het RPE is 2025-2035. RES West-Brabant volgt de landelijke ontwikkelingen op dat gebied.
Etten-Leur	Bedenking: voor de ontwikkeling van nieuwe nationale energie-infrastructuur bestaat het risico dat regionale belangen en adviezen onvoldoende worden meegenomen in de besluitvorming. Het is daarom van belang om de regionale kennis en expertise vanuit de RES-samenwerking actief te betrekken en structureel te verankeren in de processen.	Uw wens is in lijn met het RPE.
Etten-Leur	Wens: blijvende aandacht houden voor de zonneladder en meervoudig ruimtegebruik bij de keuzes voorde opwek van zonne-energie. De gemeente kan dit ook zien als een kans om grip te krijgen op de ontwikkeling van batterijparken.	De zonneladder wordt al toegepast om nieuwe initiatieven te beoordelen. Batterijparken zijn noodzakelijk omhet energiesysteem te balanceren. Een afwegingskader voor zorgvuldige inpassing van batterijparken wordt ontwikkeld.

Etten-Leur	Wens: Er zou in het RPE ook gekeken moeten worden naar de risico's die energie opwekken kunnen veroorzaken voordat men bepaalde vormen inzet. Ook moet er gekeken worden naar het feit of bepaalde manieren en gebruikte materialen ook afbreekbaar zijn of ten minste circulair.	Bij vergunning aanvragen wordt de OMWB (Omgevings Dienst Midden West-Brabant) gevraagd brand- en explosiegevaar en de getroffen maatregelen te beoordelen. Er is specifieke wet- en regelgeving beschikbaar.
Etten-Leur	Wens: energie moet betaalbaar blijven voor iedereen	Betaalbaarheid voor huishoudens is een regionaal onderschreven publiek belang (zie pagina 21) waarmee rekening wordt gehouden bij alle bestuurlijke keuzes.
Etten-Leur	Wens: we moeten zuinig omgaan met energie	Dit is in lijn met het RPE. Energiebesparing is het uitgangspunt bij het leidende principe om de verantwoordelijkheid voor het energiesysteem zo laag mogelijk in het energiesysteem te leggen.
Etten-Leur	Bedenking: het aanpassen van de energie infrastructuur vergt zeer grote investeringen en kost veel tijd	Dit is correct.
Etten-Leur	Wens: breng in beeld of procedures voor het doorvoeren van aanpassingen in de energie infrastructuur verkort kunnen worden zonder daarbij de sociale aspecten uit het oog te verliezen	Enexis brengt dit in samenwerking met de gemeente in beeld bij de Buurtaanpak. Staat vermeld op p. 38.
Etten-Leur	Wens: nieuwe innovaties blijven ondersteunen	Als RES leggen we het accent op innovaties die in de praktijk zijn getest. We hebben zelf geen innovatiemiddelen, maar stimuleren het gebruik van de regelingen door het rijk (met name) en de provincie.
Etten-Leur	Wens: de energietransitie gaat niet snel genoeg. Stel ook een lokale werkgroep energiesysteem voor Etten-Leur in voor het monitoren en vergroten van de inbreng van Etten-Leur in het geheel	Het opstellen van een lokale werkgroep energiesysteem is een verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten in onze regio.
Etten-Leur	Bedenking: we zien graag in het definitieve plan hoe kleine energiecentrales in dit plan passen	Kleine kerncentrales ("Small Modulair Reactors") kennen een lange ontwikkelperiode. Naar verwachting komen deze na 2035 beschikbaar. Het RPE richt zich op de periode tot 2035. Wij blijven de ontwikkelingen volgen.
Etten-Leur	Bedenking: we moeten het vertrouwen van onze burgers behouden. Burgers raken in verwarring door steeds veranderende landelijke keuzen tussen groene energie en kernenergie	Dit is in lijn met het RPE. Het is van belang dat we het vertrouwen behouden van onze burgers behouden. De communicatie naar de bewoners is primair de verantwoordelijkheid van de gemeenten zelf. We faciliteren de gemeenten met het verschaffen van actuele informatie.
Etten-Leur	Wens: we willen graag op de hoogte gehouden worden van de voortgang van de gebiedswerkgroepen (pagina 26)	De gebiedsaanpak is onderdeel van de governance van de RES. Voortgang en besluitvorming gaat via het RES-team en de stuurgroep.
Etten-Leur	Wens: subsidies dienen zo min mogelijk naar marktpartijen te gaan	RPE zal gemeenten actief informeren als er subsidies verschijnen voor bedrijven.

Etten-Leur	Wens: Etten-Leur moet meer steun geven aan mensen die willen isoleren (pagina 43). Immers energie die niet wordt gebruikt hoef je ook niet op te wekken	Vanuit de RES-organisatie krijgen gemeenten ondersteuning aangeboden bij het verbeteren van hulp aan bewoners bij het verduurzamen van hun woning en het organiseren van regionale samenwerking hiervoor. Zie pagina's 43- 44.
Etten-Leur	Wens: Etten-Leur moet boeren meer stimuleren om groen gas te maken (pagina 50	De RES-organisatie ondersteunt het haalbaarheidsonderzoek dat wordt uitgevoerd voor een groen gas initiatief in Etten-Leur.
Etten-Leur	Wens: maak waterstof uit rest elektriciteit	In het kader van balanceren van vraag en aanbod, zal bij een overschot aan aanbod een eletrolyser ingezet kunnen worden. Ook kunnen batterijen worden gebruikt om overtollige elektriciteit te bufferen en in te zetten tijdens piekuren.
Etten-Leur	Wens: zonnepanelen op daken hebben de voorkeur boven ‘zon op veld’	Dit is in lijn met het RPE.
Etten-Leur	Wens: geef ondersteuning aan onze energiecoöperaties	Het stimuleren van energiegemeenschappen en warmtegemeenschappen e.e.a. zoals opgenomen in de nieuwe wetgeving (Energiewet en Wet collectieve warmtevoorziening) is in de nieuwe versie van het RPE meer benadrukt. Teksttoevoeging gedaan op pagina's 43 en 44.
Etten-Leur	Wens: maak inzichtelijk wat dit betekent voor Etten-Leur (en de ander gemeenten)	Per energiedrager hebben we in kaart gebracht wat de impact is op de gemeente. We verbreden onze monitoring van sec opwek elektriciteit naar alle vier energiedragers. We besteden aandacht aan zowel opwek, opslag als de infrastructuur.
Etten-Leur	Wens: Investeren in verduurzaming	Vanuit de RES-organisatie wordt gemeenten ondersteuning geboden bij het verbeteren van hulp aan bewoners bij het verduurzamen van hun woning en het organiseren van regionale samenwerking hiervoor. Zie pagina's 43 en 44.
Etten-Leur	Wens: breng in beeld wat er qua warmtenet op het bedrijventerrein gerealiseerd kan worden	Dit maakt onderdeel uit van het haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden van een regionaal warmtenet tussen Moerdijk, Halderberge, Rucphen, Etten-Leur en Breda.
Etten-Leur	Wens: blijf ook oog houden voor landelijke ontwikkelingen op het gebied van kernenergie. Deze missen we nu in het voorliggende plan	Kernenergie komt naar verwachting na 2035 beschikbaar. Het RPE heeft een focus tot 2035. RES West-Brabant blijft de landelijke ontwikkelingen rondom kernenergie volgen.
Etten-Leur	Wens: kijk ook naar de mogelijkheden voor kleinschalige windturbines	De inzet van kleine windmolens bij agrariers is mogelijk vanuit regelgeving. Het rendement van kleinschalige windturbines is wel beperkt wat een belangrijke verklaring is voor de beperkte toepassing.

Geertuidenberg	Solidariteit met de Powerport-regio (Geertruidenberg, Drimmelen en Moerdijk) is benoemd als belangrijkste punt binnen de wensen en bedenkingen. In het kader van deze solidariteit wordt o.a. bedoeld: •Dat nabij de gemeentegrenzen van Geertruidenberg geen windmolens zullen worden gebouwd; •Dat er geen grootschalige batterijparken of zonnevelden zullen komen in de gemeente.	RES West-Brabant bedoelt met solidariteit met de Powerport regio dat er in dialoog wordt onderzocht of bepaalde assets uit het energiesysteem die moeilijk inpasbaar zijn bij buurgemeenten geplaatst kunnen worden.
Geertuidenberg	In het kader van het converterstation voor Nederwiek 3, waarvoor het Rijk in Geertruidenberg-West een voorkeurslocatie heeft aangewezen, is tijdens De Raad Besluit van 20 februari jl. unaniem een motie aangenomen waarin het college wordt verzocht om zich (samen met de gemeenteraad, inwoners en stakeholders) sterk te maken om er voor zorg te dragen dat onder andere de volgende Bergse voorwaarden onder de aandacht worden gebracht bij de betrokken minister(s): • Duidelijke voorwaarden stellen voor planvorming/start van projecten en realisatie • Compensatie en schadeloosstellingen voor omwonenden; •Participatie en betrokkenheid van de gemeenteraad; • Regio laten meedelen in financiële baten initiatiefnemers; • Compensatieprojecten vastleggen waarbij we verder gaan dan de standaard en reeds toegezegde gelden.	Het project Nederwiek 3 wordt inderdaad getrokken door de ministeries. De gemeente is in direct contact met de projectorganisatie. RES West-Brabant volgt dit project.
Geertuidenberg	Bij de uitwerking van de afspraken binnen het RPE dient ermee rekening gehouden te worden dat deze plannen voor onze inwoners betaalbaar blijven.	Betaalbaarheid is een van de sec benoemde publieke belangen in het RPE.
Geertuidenberg	Aansluitend op de behoeften van en mogelijkheden binnen onze gemeente moet er ruimte zijn voor maatwerkoplossingen.	Deze ruimte is er bij de uitvoering van het RPE. Hierbij zal de RES West-Brabant kennisuitwisseling tussen gemeenten over de ervaringen met maatwerkoplossingen faciliteren.
Geertuidenberg	Om de lokale economie en werkgelegenheid te versterken, moeten investeringen in innovatieve technologie en duurzame energiebronnen worden gestimuleerd.	Dit is in lijn met het RPE. Bij onze samenwerking met de stedelijke regio's West-Brabant en Breda-Tilburg zal de RES West-Brabant het belang van de duurzame innovaties voor de lokale economie en werkgelegenheid inbrengen.

Geertuidenberg	In (de uitvoering van) het RPE moet worden gezorgd voor een zorgvuldige afweging, waarbij de ontwikkelingen het landschap en bestaande functies zo min mogelijk negatief beïnvloeden.	Dit is in lijn met het RPE. Zo faciliteert de RES West-Brabant dat de gemeenten gebruik kunnen maken van het kwaliteitsbudget van het Rijk om ecologie en biodiversiteit rond duurzame energieprojecten te versterken. Verwijzing hiernaar opgenomen op pagina's 32 en 33.
Geertuidenberg	Het RPE moet ruimte bieden voor flexibiliteit om in te spelen op veranderingen in de energiemarkt die effect hebben op de haalbaarheid en effectiviteit van het RPE.	Dit is in lijn met het RPE. Ondermeer met de cyclus van de gebiedsaanpak (zie 4.1.1) bieden we de ruimte voor flexibiliteit.
Geertuidenberg	De weerbaarheid van het energiesysteem bij mogelijke (cyber)aanvallen of natuurrampen dient te worden verhoogd door rekening te houden met de aanleg van bijvoorbeeld bypasses en strategische voorraden van onderdelen.	Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheden en de energiebedrijven.
Geertuidenberg	Er zullen in het kader van de onderlinge solidariteit geen grootschalige batterijparken of zonnevelden worden gerealiseerd in de gemeente Geertruidenberg;	RES West-Brabant bedoelt met solidariteit met de Powerport regio dat er in dialoog wordt onderzocht of bepaalde assets uit het energiesysteem die moeilijk inpasbaar zijn bij buurgemeenten geplaatst kunen worden. Hierbij houdt de RES West-Brabant ook rekening met de grote verwevenheid van belangen in de regio. Verder kijken we niet alleen naar solidariteit in de eigen regio, maar voor de landelijke projecten ook op nationaal niveau.
Halderberge	Geen wensen en bedenkingen.	
Moerdijk	Hoe ziet de solidariteit eruit? Kunnen we solidariteit ook aandacht geven zo laag mogelijk in het energiesysteem tussen inwoners?	Over hoe de solidariteit er nader ingevuld uit gaat zien, is onderdeel van gesprek en zal opgenomen worden in het uitvoeringsprogramma.
Moerdijk	Welke gemeenten vallen onder de stedelijke regio's West-Brabant West. Krijgen de grote plaatsen voorrang op de kleinere plaatsen omdat daar de behoefte waarschijnlijk groter is?	Bergen op Zoom, Moerdijk, Steenbergen, Halderberge, Woensdrecht, Rucphen, Roosendaal. Geen enkele gemeente krijgt voorrang, de inrichting van het energiesysteem is leidend.
Moerdijk	Zijn andere gemeente bereid om toezeggingen te doen m.b.t. de ruimte die nodig is in het kader van Powerport (zie uitgangspunt mbt solidariteit)?	Dit kan een uitkomst zijn van de gesprekken die lopen met zowel de gemeenten in de stedelijke regio's. De SDG's 7 (betaalbare en duurzame energie), 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en 13 (Klimaatactie) komen duidelijk terug in de publieke belang.
Moerdijk	Kan de balans tussen vraag en aanbod van duurzame energie inzichtelijk gemaakt worden?	Ja, dit kan. Op het schaalniveau van de regio doen we dit door de vraag naar energie en het deel dat duurzaam opgewekt in kaart gebracht wordt. Het Haven Industrieel Complex Moerdijk valt strikt genomen niet onder de RES-regio, maar onder het Cluster Energie Strategie Rotterdam-Moerdijk.

Moerdijk	De gemeenten Moerdijk en Drimmelen beschikken over veel (stromend) water. Waarom wordt deze mogelijke bron van energieopwekking niet meegenomen in de overwegingen?	De RES West-Brabant spreekt bij (stromend) water als warmtebron over acquathermie. Aquathermie als warmtebron voor lokale warmtenetten maakt onderdeel uit van de gemeentelijke warmteprogramma's die in 2025 en 2026 worden opgesteld. We voeren haalbaarheidsonderzoeken uit naar bovenlokale warmtenetten. Als hieruit blijkt dat aquathermie met voldoende warmtecapaciteit aanwezig is, dan wordt dit meegenomen in het haalbaarheidsonderzoek. In paragraaf 5.5 besteden we aandacht aan aquathermie. Hieerana toegevoegd hebben we dat de waterschappen een belanrgije rol spelen.
Moerdijk	Kan er meer Zon op Dak gerealiseerd worden op industrieterrein Moerdijk en het Logistiek Park	Het toepassen van Zon op Dak is voor bedrijven een eigen verantwoordelijkheid. Op dit monent is er voor de gehele RES regio West-Brabant 114 GWh aan SDE subsidies verstrekt, waarbij de PV panelen nog niet zijn geplaatst. Netcongestie maakt het lastig om tot uitvoering te komen. In het kader van balancering van het net en lokale productie en verbruik in evenwicht is inzet van zon op dak belangrijk.
Moerdijk	Kan er met als voorbeeld de zonnepanelen langs de A58 in Etten-Leur een soortgeklijk project worden gestart langs de A4 bij Heijningen, waarbij de zonnepanelen tevens dienst doen als geluidsscherm voor de kern Heijningen?	Rijkswaterstaat heeft het project OER (Opwek Energie op Rijksgronden) opgestart. In Q2-2025 zal er overleg zijn over geschikte locaties langs snelwegen, waaronder de A27 en A59. Zonnepanelen verticaal als geluidsscherm zullen vanwege de botsveiligheid niet worden toegestaan.
Moerdijk	Kan de gemeente zelfstandig een warmtebedrijf oprichten al of niet in samenwerking met lokale industriële bedrijven ? Kan er beleid gemaaakt worden om restwarmte van industriéle bedrijven beter te benutten.	Dit kan conform het voorstel van de nieuwe Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw). Dit gaat uit van een publiek meerderheidsbelang in warmtebedrijven en biedt voor gemeenten de mogelijkheid om warmtebedrijven op te richten. In bijvoorbeeld Tilburg en Eindhoven worden hiervoor al voorbereidingen getroffen. De provincie Noord-Brabant, Enpuls en EBN verkennen de oprichting van een provinciaal warmtebedrijf. De RES West-Brabant adviseert om de behandeling van de Wcw in de Tweede Kamer en de resultaten van de verkenning van een provinciaal warmtbedrijf af te wachten. Verder maakt benutting van restwarmte van industriele bedrijven uit de Moerdijk onderdeel uit van de haalbaarheidsonderzoeken naar bovenlokale warmtenetten. Dit sec toegevoegd in paragraaf 5.5 punt 6 (p. 58)
Moerdijk	Richtingduiding kan gevonden worden in de Social Development Goals (SDG). Opnemen in deze alinea mogelijk?	Dit kan een uitkomst zijn van de gesprekken die lopen met zowel de gemeenten in de stedelijke regio's. De SDG's 7 (betaalbare en duurzame energie), 11 (Duurzame steden en gemeenschappen) en 13 (Klimaatactie) komen duidelijk terug in de publieke belang.

Moerdijk	Het waterschap ook opnemen als partij waarmee watergerelateerde vraagstukken kunnen worden afgestemd.	De waterschappen Brabantse Delta en Rivierenland worden via het RES verband betrokken bij watergerelateerde vraagstukken, bijvoorbeeld bij haalbaarheidsonderzoeken naar bovenlokale warmtenetten met aquathermie als potentiele warmtebron.
Moerdijk	Waaruit bestaan de werkgroepen Gebiedsaanpak? Nemen inwoners ook deel aan deze werkgroepen?	De werkgroepen bestaan uit medewerkers van de betreffende gemeenten, mederwerker provincie, medewerkers Enexis en medewerkers RES. Inwoners zijn geen deelnemers binnen de werkgroepen. Het uiteindelijke doel van de gebiedaanpak is om gebiedscoalities te vormen. Van deze gebiedscoalities kunnen (groepen) inwoners onderdeel zijn, maar ook bijvoorbeeld woningcorporaties en bedrijven. Voorbeelden van groepen inwoners die kunnen participeren zijn de energiecoorporaties/ energiegemeenschappen.
Moerdijk	Delen van de energie tussen diverse gebruikers op momenten dat dat kan.	Er wordt landelijk, dus ook in regio West-Brabant, sterk ingezet op het realiseren van energiehubs voor, in eerste instantie, industrieterreinen. Met een GTO (Groeps Transport Overeenkomst) wordt energie tussen gebruikers verdeeld.
Moerdijk	toevoegen aan alinea 2 : aandacht voor biodiversiteit	Dit is akkoord, toegevoegd aan pagina's 32 en 33.
Moerdijk	Kunnen de lokale energiecoöperaties (Energiek Moerdijk etc) een rol in deze tafel spelen?	Dit is een mogelijkheid. Dit in overleg met de betrokken gemeenten.
Moerdijk	Zonnepanelen als geluidschermen plaatsen bij Helwijk en Heijningen mogelijk ?	Rijkswaterstaat heeft het project OER (Opwek Energie op Rijksgronden) opgestart. In Q2-2025 zal er overleg zijn over geschikte locaties langs snelwegen, waaronder de A59 en A27. Zonnepanelen verticaal als geluidsscherm zal vanwege de botsveiligheid niet worden toegestaan.
Moerdijk	Meer zonnepanelen plaatsen op daken van distributiecentra en bedijfsgebouwen ter voorkoming van landschapsvervuiling.	Het toepassen van Zon op Dak is voor bedrijven een eigen verantwoordelijkheid. Op dit monent is er voor de gehele RES regio West-Brabant 114 GWh aan SDE subsidies verstrekt, waarbij de PV panelen nog niet zijn geplaatst. Netcongestie maakt het lastig om tot uitvoering te komen.
Moerdijk	Zonnepanelen als geluidsschermen langs de snelwegen. Opwekken van elektriciteit via waterkracht	Rijkswaterstaat heeft het project OER (Opwek Energie op Rijksgronden) opgestart. In Q2-2025 zal er overleg zijn over geschikte locaties langs snelwegen, waaronder de A59 en A27. Zonnepanelen verticaal als geluidsscherm zal vanwege de botsveiligheid niet worden toegestaan.
Moerdijk	2e alinea wijzigen: De gemeenteraad kan expliciet voor de nieuwe Res 2.0 eisen dat sociale, lokale participatie altijd een uitgangspunt moet zijn.	Lokale participatie m.b.t. groen gas initiatieven is gemeentelijk beleid. RES ondersteunt met inbreng van kennis m.b.t. participatie.

Moerdijk	Wordt er ook rekening gehouden met de mogelijkheid van kinetische energie bij bijvoorbeeld sluizen in Willemstad of op plaatsen waar grote waterstromen overgaan in smalle waterstromen (plaatsen waar veel stroming is in water).	Energie uit water is vanwege lage stroomsnelheden, kleine debieten en een klein verval over stuwen niet rendabel toe te passen in de regio West-Brabant.
Moerdijk	Wellicht biedt het zogenaamde uitdaagrecht nog toegevoegde waarde in de RES v.w.b. de communicatie	Inwoners kunnen op verschillende manieren bewuster worden gemaakt over wijzen waarop zij zelf kunnen verduurzamen/het heft in eigen handen kunnen nemen. Het uitdaagrecht is daarvan een voorbeeld.
Moerdijk	Bij de verdeling van lusten en lasten kan ook gekeken worden naar Brede Welvaart. Dit biedt kansen voor een integrale aanpak. De uitgangspunten van Brede Welvaart eveneens opnemen in deze alinea	In het RPE kijkt de RES West-Brabant vanuit het perspectief van het energiesysteem. Dit perspectief brengt de RES West-Brabant in bij de bredere integrale afweging die gemaakt wordt tezamen met andere perspectieven in de stedelijke regio's West-Brabant en Breda-Tilburg. Daarbij wordt ook gekeken naar Brede Welvaart.
Moerdijk	De ondersteuning door het platteland voor de stedelijke gebieden dient door waarborging van bijvoorbeeld de voorzieningen ter ondersteuning van de leefbaarheid op het platteland tot uitdrukking te komen.	Deze waarborgging is buiten scope van dit RPE.
Moerdijk	Verdelingsvraagstuk geldt ook voor de landelijke gebieden zoals tussen A17,Mark en Hollands diep. Ik zie dit niet terug.	Dit is juist. Ook in de meer industriéle en stedelijk gebieden zijn er landelijke gebieden. Het verdelingsvragstuk geldt ook voor deze gebieden. De RES West-Brabant houdt ook bij deze gebieden rekening met het verdelingsvraagstuk.
Moerdijk	Overzicht aanvliegroute is helder; wie neemt nu wanneer initiatief om the starten?	De RES neemt tezamen met de gemeenten in het betreffende gebied het initiatief voor het aangaan van een gebiedscoalitie. Vaak ook in nauwe samenwerking met Enexis.
Moerdijk	"Bij iedere locatiekeuze voor de powerport" - wordt voorzien dat er ook projecten vanuit het RPE-WBEB in de Powerport gaan landen; dus bovenop de nationale projecten?	Met deze passage wordt bedoeld dat bij locatiekeuzes voor nationale en regionale energieprojecten in de Powerport, bekeken wordt of die ook buiten de Powerport in de regio kunnen plaats vinden
Moerdijk	"Ook gewone huishoudens kunnen .....zon en wind is"; Is de RPE-WBEB van plan hier stimuleringsmaatregelen te ontwikkelen?	De RES West-Brabant motiveert samen met de gemeenten bedrijven (industrie, agrariers) en burgers om duurzame opwek toe te passen. Zon op woningen en kleine windmolens bij agrariërs zijn maatregelen die al worden toegepast.
Moerdijk	Aanlanding wind op zee Moerdijk en Geertruidenberg actualiseren. Huidige indicatie, beiden realiseren voor 2035; realistisch?	Aanlanding wind op zee in Geertruidenberg is definitief beslist door de minister in het kader van het Nederwiek 3 project. Realisatie zal in 2032 gereed zijn. De locaties voor aanlandingen Wind op Zee na 2030 worden nu onderzocht in het kader van het VAWOZ 2031-2040 (Verbindingen Aanlandingen Wind Op Zee). Voor Moerdijk wordt onderzocht of er 1 of 2 aanlandingen mogelijk zijn. Pagina 57 is aangepast.

Moerdijk	Ontwikkelpad warmtebronnen. In Moerdijk is onderzoek gedaan naar geothermie (omgeving Heijningen/Helwijk). Is dat niet mogelijk als kleinschalige lokale bron?	De nu beschikbare resultaten van de proefboring in Heijningen wijzen erop dat de laag in potentie geschikt is voor de winning van lage temperatuur aardwarmte van ca. 22 tot 34 graden Celsius die met warmtepompen kan worden opgewaardeerd naar een temperatuur van ca. 55 graden Celsius. Nader onderzoek moet uitwijzen of deze laag temperatuur warmte als lokale warmtebron economisch haalbaar is. Zie ook pagina 47 (kader) en pagina 59 van het regionaal plan energiesysteem.
Moerdijk	Groen Gas niet aan "de markt" overlaten. Net als met warmtenetten een betrokkenheid van de overheid waarborgen. Dit om de groengas voorzieningen te vrijwaren van misbruikt vanuit de (illegale) afvalsector. Dus b.v. Mono-vergisting van mest.	Vanuit het huidige landelijke beleid, zijn de sturingsmogelijkheden op de marktwerking lokaal en regionaal beperkt. In het RPE stuurt de RES West-Brabant op clustering van het aanbod van groen gas, waarbij wij aansluiten op de strikte landelijke wet- en regelgeving voor afval.
Moerdijk	Het grootste belang voor de gemeente hierbij moet zijn en blijven de behartiging van de belangen van alle bewoners van Moerdijk. En dat laat zich in 1e instantie financieel vertalen. Geen lastenverzwaring voor de burger!	De RES gaat over het belang van de gehele regio, de gemeente over het lokale belang. Veel besluiten over de financiele lasten van burgers vallen onder de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid.
Moerdijk	Ten aanzien van externen: Hierbij mag de vraag gesteld worden, in hoeverre zijn deze zogenaamde experts echte experts. Hoe wordt dit getoetst en op basis van welke resultaten wordt dit bepaald?	Dat onder meer experts een grotere rol zouden moeten spelen bij beslissingen hebben wij opgehaald in de gesprekken met bewoners tijdens de 'tosti-caravan".
Moerdijk	Blijvende stimulering door middel van subsidies van individuele burgerinitiatieven tot verduurzaming van de bestaande woningvoorraad;	De verduurzaming van de bestaande woningvoorraad is de verantwoordelijkheid van de gemeente.
Moerdijk	Behoud van het huidig gasleidingstelsel;	Het aardgasvrij maken van wijken of buurten gebeurt onder regie van gemeenten. Enexis draagt zorg voor de consequenties voor het beheer van het gasnet. Op regionaal niveau helpt de RES bij de afstemming tussen de gemeenten en Enexis.
Moerdijk	Voorzichtig en terughoudend omgaan met de realisering van Powerports, zulks ter bescherming van het reeds onder druk staande woon- en leefmilieu. Wij zijn voorstander van het trekken van een harde lijn in het landschap;	De RES West-Brabant onderschrijft deze zorg. De balans met het woon- en leefmilieu (incl landschap) is een belangrijke uitgangspunt voor het gehele RPE. Gezien de grote impact van de geplande energievoorzieningen in de Powerport, zal de RES West-Brabant hieraan bij de gebiedsaanpak voor de Powerport veel aandacht besteden.

Moerdijk	Voorkomen van de komst van nieuwe elektrisch grootverbruikende ondernemingen (“roofridders”) in Moerdijk en de regio, zoals onder andere datacenters, ter voorkoming van het niet oplossen c.q. voorbestaan van de netcongestie voor de woningbouw;	De RES West-Brabant onderschrijft deze zorg. Een belangrijk onderdeel van de inbreng van de RES bij de Powerport is het komen tot een gezamenlijke visie van de Powerport gemeenten met de provincie en de 2 stedelijke regio's op de toekomst van het gebied. Onderdeel hiervan is een visie op welke bedrijvigheid de Powerport en de regio wil aantrekken. De Powerport en de regio kennen een sterke onderlinge verwevenheid. Pagina 32 is in lijn hiermee aangevuld.
Moerdijk	Geen stimulering van overheidswege van collectieve wijk- of blokverwarming op basis van geothermische en/of restwarmte van bedrijven. Individuele initiatieven op dit gebied op gepaste afstand volgen. Hierbij voorkomen, dat de gemeentelijke overheid in exploitatiesystematiek en/of garantstelling betrokken wordt.	De keuzes m.b.t. warmtestrategieen worden op gemeentelijk niveau gemaakt in de warmteprogramma's die worden vastgesteld door het college van B&W.
Oosterhout	De gemeente Oosterhout denkt graag mee met Powerport gemeenten en wil solidair met hen zijn in de grote energie-opgave die op hen afkomt. In een bestuurlijk overleg binnen het verband van de Stedelijke Regio Breda-Tilburg is afgesproken dat de SRBT-gemeenten gaan onderzoeken óf en, zo ja, op welke manier ze (een deel van de) de ruimtelijke vraag vanuit Powerport kunnen opvangen. Ook ten aanzien van de circulaire economie. Het college heeft de wens om op korte termijn bestuurlijk het gesprek te voeren over hoe deze mogelijkheden en de samenwerking met Powerport er uit kan gaan zien.	De RES West-Brabant ziet een duidelijke verwevenheid tussen de Powerport en de gehele regio. De RES is in gesprek met de Powerport gemeenten en de provincie over de concrete invulling van solidariteit. RES West-Brabant geeft hierbij aan dat keuzes over het energiesysteem in de Powerport en de regio niet los gezien kunnen worden van een gezamenlijke en integrale visie op de toekomst van de Powerport en de betrokken stedelijke regio's.
Oosterhout	De gemeenteraad wil ten eerste prioriteit voor de warmtebron van het Amernet. De gemeenteraad van Oosterhout spreekt de wens uit dat in het Regionaal Plan Energiesysteem West-Brabant uitdrukkelijk wordt opgenomen dat het vastleggen van een warmtebron (voor de voeding van het Amernet) zeer hoge prioriteit vraagt en er snel een doorbraak moet worden gevonden voor de instandhouding en mogelijke uitbreiding van het Amernet met waarborgen voor leveringszekerheid en betaalbaarheid.	Er zijn stappen gezet door Ennatuurlijk bij de ontwikkeling van een combinatie van de E-boiler en een aquathermie-warmtepomp als alternatief voor de huidige warmtelevering aan het Amernet. Vanuit de RES zal er gevraagd worden om een nader onderzoek naar het tracé Moerdijk – Geertruidenberg voor de verduurzaming (incl. onderzoek naar aardwarmte) en eventuele uitbreiding van het bestaande Amernet e.e.a. overeenkomstig paragraaf 5.2.4 'warmtestrategieen' van het RPE.

Oosterhout	Daarnaast wil de gemeenteraad graag de wens inbrengen het potentiële nieuwe warmtenet van Moerdijk naar Halderberge, Etten-Leur en Breda door te trekken naar Oosterhout. Dit omdat de uitbreiding vanuit het Amernet nog niet duidelijk is en Oosterhout meer wijken wil gaan aansluiten op een warmtenet.	Voor o.a. Oosterhout zal de RES vragen om prioriteit te geven aan een nader onderzoek naar het tracé Moerdijk – Geertruidenberg voor de verduurzaming (incl. onderzoek naar aardwarmte) en eventuele uitbreiding van het bestaande Amernet e.e.a. overeenkomstig paragraaf 5.2.4 'warmtestrategieen' van het RPE. Tegelijk onderzoeken gemeenten ook welke lokale warmtebronnen kansrijk zijn, zoals (zeer) lage temperatuur warmte uit de bodem, oppervlaktewater of rioolwater en zonnewarmte.
Oosterhout	De gemeenteraad van Oosterhout spreekt de wens uit dat in het Regionaal Plan Energiesysteem West-Brabant uitdrukkelijk wordt opgenomen dat de gemeente Oosterhout een bijzondere positie inneemt vanwege de ligging langs de Rijn-Delta-corridor en de mogelijkheden die dat biedt op het gebied van waterstof. De gemeente Oosterhout wil in het RPE als kartrekker voor het ontwikkelen van waterstof als energiedrager worden benoemd.	RES West-Brabant heeft het onderzoek naar de kansen voor waterstofclusters gedeeld met Hy Network Services (de projectorganisatie). Overleggen zijn gaande om het opnemen van een aansluiting op de waterstofbackbone te onderzoeken. De gemeenten Oosterhout, Drimmelen en Geertruidenberg trekken daarin gezamenlijk op. Bedrijven worden actief benaderd om deel te nemen aan het onderzoek.
Oosterhout	De gemeenteraad van Oosterhout spreekt de wens uit om uitdrukkelijk in het RPE op te laten nemen de verwachtingen en mogelijke rollen die gemeenten kunnen vervullen bij hun bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen en de meetbaarheid van die bijdrage na realisatie, verwoord in het RPE.	De verwachtingen en rollen van de gemeenten komen terug bij de 7 bestuurlijke keuzes. Deze werkt de RES West-Brabant verder uit in het Uitvoeringsprogramma. De realisatie van duurzame opwek van elektriciteit en warmte wordt verantwoord in de tweejaarlijkse voortgangsrapportage aan NP RES. In de voortgangsrapportage worden alle aspecten van het energiesysteem behandeld, dus ook assets voor balancering, gebiedsgerichte aanpak, landschappelijke inpassing, maatschappelijke betrokkenheid, communicatie en participatie,
Oosterhout	De gemeenteraad spreekt de wens uit om in het Regionaal Plan Energiesysteem (RPE) op te nemen dat aan alle projecten en kleinere bouwwerken, waaronder transformator-behuizingen, die voortvloeien uit de intenties en ambities van dit RPE, de voorwaarde wordt gesteld dat deze projecten en bouwwerken op een groene manier ruimtelijk moeten worden ingepast en dat dit met inheemse beplanting gebeurt.	Door Enexis is een plan opgesteld om de aanleg van infrastructuur, inclusief transformatorstations, te versnellen. Dat kan alleen bereikt worden als er sprake is van standaardisatie. Rondom transformatorhuisjes is vrije ruimte nodig voor onderhoud en veiligheid. Het is een keuzemogelijkheid voor de gemeenten om buiten deze oppervlaktes inheemse beplanting aan te brengen.

Oosterhout	De wens om op te nemen dat betaalbaarheid voor inwoners een leidend principe is bij alle bestuurlijke keuzes, met bijzondere aandacht voor kwetsbare huishoudens;	Betaalbaarheid voor huishoudens is een regionaal onderschreven publiek belang (zie pagina 20 RPE) waarmee rekening wordt gehouden bij alle bestuurlijke keuzes.
Oosterhout	De wens om op te nemen dat ingezet wordt op betaalbare oplossingen, waaronder het stimuleren van collectieve energieopwekking en energiecoöperaties, om inwoners direct te laten profiteren van de energietransitie;	Het stimuleren van energiegemeenschappen en warmtegemeenschappen e.e.a. zoals opgenomen in de nieuwe wetgeving (Energiewet en Wet collectieve warmtevoorziening) is in de nieuwe versie van het RPE meer benadrukt. Teksttoevoeging gedaan op pagina's 44 en 58.
Oosterhout	De wens om op te nemen dat wordt ingezet op een eerlijke verdeling van de opbrengsten van energieprojecten, onder andere door participatiemodellen die ten goede komen aan lokale gemeenschappen.	De RES West-Brabant onderschijft deze wens. In het RPE wordt ingezet op een eerlijke verdeling van de opbrengsten van energieprojecten, onder meer met het FRES.
Oosterhout	Wens om op te nemen in het RPE dat solidariteit tussen gemeenten zo veel mogelijk het uitgangspunt is bij ruimtelijke keuzes, inclusief de verdeling van energie-infrastructuur en nieuwe energiehubs	Waar een energiehub kansrijk is, is sterk afhankelijk van de lokale context. De RES West-Brabant zal veel aandacht besteden aan het delen van de geleerde lessen in de regio. Solidariteit is daarbij één van de bestuurlijke keuzes.
Oosterhout	Wens om op te nemen in het RPE dat regionale afspraken over lastenverdeling, zodat de regio gezamenlijk verantwoordelijkheid draagt voor de ruimtelijke impact van grote energieprojecten.	Regionale afspraken over grote energieprojecten komen terug bij de gebiedsaanpak.
Provincie NB	De voorgelegde ‘bestuurlijke keuzes’ vragen om akkoord op nadere uitwerking van deze vragen waarbij er nog ruimte is voor meerdere opties of richtingen. Hieruit zullen naar verwachting een aantal voorstellen volgen die mogelijk kaderstellend van aard zijn. Wij zien dat dit duidelijker omschreven kan worden in het RPE WBEB.	Hierover is een passage opnemen bij 2.6 "Kaders waarbinnen we werken" (pagina's 15 en 16).
Provincie NB	Ook vragen wij aandacht voor het bestaande en nog te vormen provinciale beleid en hoe dit in samenhang moet worden bezien voor de ontwikkeling van het toekomstige energiesysteem in Brabant.	Idem
Roosendaal, colle	Het onderdeel over de arbeids-kennispool is summier beschreven en moet worden aangescherpt in de finale versie.	De Res West-Brabant heeft onlangs de evaluatie gedaan van het eerste jaar arbeids-kennispool. Er is tevredenheid over de voortgang. De RES West-Brabant werkt aan de intensivering van de samenwerking met de onderwijsinstellingen.

Roosendaal, colle	De afspraken in RPE-WBEB sluiten goed aan op de afspraken die we in het kader van de verstedelijkingsstrategie en de investeringsagenda van de SRWBW (stedelijke regio West-Brabant west) met de regiogemeenten en met de provincie maken. Specifiek voor de RPE-WBEB hebben we daarbinnen nadere deelregio's benoemd.	Dit is in lijn met het RPE.
Roosendaal, colle	In het RPE-WBEB worden verschillende regionale, gemeentegrensoverschrijdende afspraken gemaakt. Daarbij gaat de RES West-Brabant uit van wederzijdse solidariteit. Investeringen in de ene deelregio komen waar logisch en mogelijk ook ten gunste van de andere regio's. Hiermee zetten we de constructieve samenwerking uit RES 1.0 voort. Voor Roosendaal vertaalt zich dit onder meer in een huidige en toekomstige goede samenwerking bij het benutten van de buisleidingenstraat en de mogelijke aantakking van West-Brabant-West op een warmtenet in de Powerport-regio. De in RPE-WBEB genoemde solidariteit van de overige gemeenten met de powerport-deelregio ziet de RES West-Brabant dan ook vooral als uitdrukking van een wederzijdse solidariteit.	Dit is in lijn met het RPE.
Roosendaal, raad	Gericht op totaal vraagstuk CO_2 om regionaal alles in het werk te stellen om de maatregelen te prioriteren, zodat de effecten op bijv. sociale woningbouw zo snel mogelijk tot uiting komen. Het geld wat beschikbaar is dient zo uitgebreid mogelijk te worden ingezet en zoveel mogelijk subsidiemogelijkheden in te zetten om doelen optimaal te bedienen.	Dit is in lijn met het RPE.
Roosendaal, raad	Wens om te komen tot strenge prioritering in maatregelen m.b.t. Energiearmoede. Dit vraagt voldoende aandacht.	Dit is een terechte zorg. Betaalbaarheid is een actueel onderwerp voor collectieve warmtevoorziening. Het Ministerie van Klimaat en Groene Groei werkt aan beleidsregels om de betaalbaarheid van warmte voor huishoudens te borgen. Er wordt rekening gehouden met betaalbaarheid door bijvoorbeeld mogelijke warmtestrategieen in warmtestudies ten op zichte van elkaar af te wegen op eindgebruikerskosten.
Roosendaal, raad	Aandacht voor de warmtebronnen in combinatie met afname van afvalverbranding. Hoe toekomstbestendig is dit?	In haalbaarheidsonderzoeken naar bovenlokale warmtenetten met restwarmte uit afvalverbranding nemen wij de toekomstbestendigheid als uitgangspunt mee.

Roosendaal, raad	Betrokkenheid bedrijven; privaat publieke samenwerking is belangrijk.	Dit is in lijn met het RPE.
Rucphen	Er gaat relatief veel aandacht naar andere subregio's. De beperkte vraag en aanbod in onze subregio betekent dat we pas later aan bod komen bij uitbreiding van (grootschalige) energie-infrastructuur. Dit betekent dat niet alle ruimtelijke ontwikkelingen gefaciliteerd kunnen worden. Dit zet de ambities voor een aantrekkelijk woon- en ondernemingsklimaat onder druk. Bestuurlijke aandacht hiervoor blijft ook de komende jaren van belang.	De gevraagde bestuurlijke aandacht voor alle gebieden is verankerd in het RPE. De gebiedsaanpak speelt hierin een belangrijke rol.
Rucphen	Solidariteit richting Zuidelijke Zandgronden is niet helder verwoord. We zijn grote voorstander om eerst de overige energiedragers (naast elektra) te benutten. Daardoor blijft er "elektrificatieruimte" over voor die subregio's die geen andere bronnen beschikbaar hebben.	De RES West-Brabant houdt rekening met welke gebieden welke beschikbaarheid van bronnen hebben. De RES West-Brabant zet voor de gehele regio nadrukkelijk in op een mix met meerdere energiedragers.
Rucphen	Netcongestie vormt een bedreiging. Het integraal bekijken van deze opgaven in een gebied is daarbij van groot belang. Dit vraagt solidariteit, omdat deze opgaven vaak gemeentegrens overstijgend zijn of dat er gemeentegrens overstijgende belangen zijn.	Binnen de gebiedsaanpak start de RES West-Brabant met het in beeld brengen van de nettopologie van het elektriciteitsnet binnen een gebied. Op deze manier maakt de RES West-Brabant door middel van een blokschema inzichtelijk hoe het net in elkaar steekt en welke uitbreidingen er de komende jaren in de investeringsprogramma's van TenneT en Enexis staan. Deze blokschema's legt de RES West-Brabant vervolgens bij elkaar om zo inzicht te krijgen hoe het gehele elektriciteitsnet in West-Brabant in elkaar steekt, inclusief de afhankelijkheden binnen het net. Op basis van dit schema krijgt de RES West-Brabant helderheid over mogelijke congestieproblemen. Wanneer dit inzicht er is, dan kan er gekeken worden naar oplossingen kijken om de eventuele netcongestie te verzachten.
Rucphen	Goede balans tussen energiedragers is een forse uitdaging. Het creëren van een goede balans tussen verschillende energiedragers vraagt om zorgvuldige afstemming, terwijl ook het waarborgen van solidariteit tussen gemeenten essentieel is voor een eerlijke verdeling van lusten en lasten. Een andere belangrijke uitdaging is het borgen van betaalbaarheid voor inwoners, zodat de energietransitie voor iedereen haalbaar blijft.	Inderdaad is het vinden van een goede balans tussen de energiedragers een grote uitdaging. Een belangrijk onderdeel van het RPE is het vinden van deze balans. Betaalbaarheid voor de inwoners is daarbij een belangrijke publieke waarde.

Steenbergen	Aan de stuurgroep RES als wens en bedenking kenbaar te maken ten aanzien van het ontwerp RPE-WBEB dat wordt verzocht om het ontwerp RPE-WBEB vast te stellen met op pagina 20 de volgende wijziging: “Betaalbaarheid gaat om zo laag mogelijke kosten voor gebruikers en om zo laag mogelijke maatschappelijke kosten voor de samenleving als geheel. ‘Economisch krachtig’ betreft het bijdragen aan het toekomstig verdienvermogen van Nederland”	Lage kosten voor de bewoners vormen een belangrijke waarde, die goed moet worden afgewogen tegen andere belangen. Een voorbeeld van een ander belang is veilige toegang tot energie. Een veilige toegang tot energie (bijv. geen aardgas uit Rusland) kan betekenen dat wel een een hogere prijs betaald wordt door de bewoner, vandaar "passende kosten". De definities van de belangen heeft de REs West-Brabant overgenomen uit het door het Rijk vastgestelde Nationaal Plan Energiesysteem (NPE).
Steenbergen	Aan de stuurgroep RES als wens en bedenking kenbaar te maken ten aanzien van het ontwerp RPE-WBEB dat wordt verzocht om het ontwerp RPE-WBEB vast te stellen met de volgende wijzigingen: •Op pagina 5 de werkelijk tekst van de klimaatwet op te nemen zijde: “dat we in 2050 95% minder broeikasgassen mogen uitstoten ten opzichte van 1990, waaronder CO2” (zie ook p. 15) •Op pagina 8: De tekst “Nederland heeft als doel om in 2050 geen schadelijke CO2 meer uit te stoten”, te vervangen door de tekst ” Nederland heeft als doel dat we in 2050 95% minder broeikasgassen mogen uitstoten ten opzichte van 1990, waaronder CO2” (zie ook p.15)	Dit is juist. Is overgenomen op pagina's 5 en 8.
Steenbergen	Aan de stuurgroep RES als wens en bedenking kenbaar te maken ten aanzien van het ontwerp RPE-WBEB dat wordt verzocht om het ontwerp RPE-WBEB vast te stellen met de volgende wijzigingen: •De tekst op bladzijde 35 ” Belangrijk gegeven is wel dat de ontwikkeltijd (ontwerp, MER, vergunning, bouw) ervoor zorgt dat kernenergie pas ver na 2035 zal bijdragen. Daarom gaat RES West-Brabant hier niet verder op in.” Te vervangen door: “RES West-Brabant zal het landelijk beleid volgen en extra aandacht	Aan tekst over kernenergie voegt de RES West-Brabant op p. 35 toe: "RES West-Brabant volgt de ontwikkelingen nauwgezet". De RES-Brabant neemt niet niet over dat er extra aandacht besteed wordt aan een snelle implementatie. Met de bouw van nieuwe kerncentrales zal kernenergie na 2035 beschikbaar komen. De focus van de RES ligt op de periode tot 2035.

Waterschap Brab	Het waterschap beschouwt Water & Bodem sturend als mede leidend in de verdere uitwerking van het energiesysteem van de toekomst Het waterschap heeft samen met de RES-organisatie Water & Bodem sturend een plek gegeven in het RPE. De uitdrukkelijke wens van het waterschap is dan ook om dit expliciet mee te nemen in de uitvoering in de gebiedsgerichte aanpak. De koers en beleidsvoornemens in het Addendum van het Regionaal Water en Bodem Programma, opgesteld door de provincie, zijn hierin leidend. Het eigen Handelingsperspectief Water en Bodem Sturend van het waterschap is hier ook mee in lijn. Een voorbeeld hiervan is de beleidsuitwerking van lokale laagtes. Het waterschap is uiteraard bereid deel te nemen aan de gebiedscoalities om de ingezette koers te vertalen naar de concrete gebieden. Zie de kolom hiernaast voor de linkjes.	Op pagina 32 is de paragraaf 4.3 ("Water en bodem sturend") aangevuld met: "De uitwerking van Water & Bodem Sturend wordt verder uitgewerkt in de gebiedsgerichte aanpak. De koers en beleidsvoornemens in het Addendum van het Regionaal Water en Bodem Programma, opgesteld door de provincie, zijn hierin leidend. Het eigen Handelingsperspectief Water en Bodem Sturend van waterschap Brabantse Delta is hier ook mee in lijn.”
Waterschap Brab	Het waterschap vraagt meer aandacht voor circulariteit In het RPE valt op dat het duurzaam gebruik van grondstoffen één keer genoemd wordt in de leidende principes. Later komt het niet terug in de uitvoering. Het waterschap gaat voor een circulaire regio. Wens van het waterschap is dan ook om hier meer invulling aan te geven in de vorm van een onderzoek en / of ambitie.	Circulariteit is geen primaire taak van de RES. Wij houden er rekening mee door aan te sluiten bij het circulaire beleid van de gemeenten en het waterschap.
Waterschap Brab	Blijvende aandacht voor rechtvaardigheid en de betaalbaarheid van energie voor inwoners is nodig. Daarbij ook vasthouden aan de afspraak om te streven naar 50% lokaal eigendom uit de RES 1.0	In het RPE blijven wij aandacht geven aan rechtvaardigheid en betaalbaarheid. Het vasthouden aan de afspraak om te streven naar 50% lokaal eigendom uit de RES 1.0 maakt hiervan een belangrijk onderdeel uit.
Waterschap Brab	De keuzes van het Rijk om kernenergie wel of niet in te zetten in het toekomstige energiesysteem. Deze keuze ligt niet bij de RES en/of het waterschap, maar heeft wel invloed op het RPE, het energiesysteem, de ruimtelijke keuzes en de bijbehorende planning.	Dit kan gevolgen op de periode na 2035. Het accent in deze RES ligt op de periode tot 2035.

Waterschap Brab	Voor de ontwikkeling van nieuwe nationale energie-infrastructuur bestaat het risico dat regionale belangen en adviezen onvoldoende worden meegenomen in de besluitvorming. Het is daarom van belang om de regionale kennis en expertise vanuit de RES-samenwerking actief te betrekken en structureel te verankeren in de processen. Het waterschap onderschrijft en ondersteunt de bestuurlijke keuze om solidair te zijn met de Powerport.	Wij zijn ons bewust van dit risico. De RES zal haar regionale kennis en expertise actief inbrengen.
Waterschap Brab	Blijvende aandacht houden voor de zonneladder en meervoudig ruimtegebruik bij de keuzes voor de opwek van zonne-energie. Het waterschap ziet ditzelfde principe ook als een kans om grip te krijgen op de ontwikkeling van batterijparken.	De zon op veld projecten en initiatieven die in de pijplijn zitten voor RES West-Brabant zijn al beoordeeld met de zonneladder die de provincie voorschrijft. De RES West-Brabant ontwikkelt verder voor batterijparken een afwegingskader, waarin onder meer meervoudig ruimtegebruik is opgenomen.
Waterschap Brab	Het opnemen van de risico's zoals brand- en explosiegevaar bij duurzame energieopwek en opslag in de verdere uitwerking van het RPE.	Bij vergunning aanvragen wordt de OMWB (Omgevings Dienst Midden West-Brabant) gevraagd brand- en explosiegevaar en de getroffen maatregelen te beoordelen. Er is specifieke wet- en regelgeving beschikbaar.
Woensdrecht	Geen wensen en bedenkingen.	
Zundert	Als wens: streven naar een actieve rol in de gebiedscoalitie om strategische invloed te kunnen behouden, prioriteit geven aan netversterking en slimme oplossingen om knelpunten te verminderen en een gezamenlijk actieplan voor de Zuidelijke Zandgronden voor stroom infrastructuur. Bedenkingen: Zundert niet achterstellen bij netuitbreiding. Toevoeging bedenkingen: windenergie: enige gemeente binnen de regio waar al een windmolen staat. Voor waken dat er niet naar Zundert als eerste wordt gekeken, maar eerst naar de andere gemeenten. Kansrijk om daar samen gebruik van te maken, maar wel bij andere gemeenten een beroep.	In de regio West-Brabant staan bij vrijwel alle gemeenten al windmolens. In het kader van Wind A16 zijn er in de gemeente Zundert windmolens bijgeplaatst. Voor de opgave Wind na 2030 moet het afwegingsproces voor exacte locaties nog starten, er zijn globale zoekgbieden aangewezen.

Zundert	Wensen: Actieve ondersteuning bieden, geschikte locaties zoeken voor energiehubs, organisatiedraad, ervoor waken dat dorpse karakter niet ten koste gaat van de energiehubs, vooral op bedrijventerreinen. Bedenkingen: Voorkomen dat energiehubs alleen voor grote bedrijven wordt gebruikt, maar ook voor MKB's. Zorg dragen voor duidelijke regie, zodat bedrijven niet in onzekerheid verkeren over hun energievoorziening. Energiehubs prima, maar andere problematiek dan een stad.	Voor het realiseren van energiehubs is de bestaande infrastructuur van elektriciteit bepalend voor de kansrijkheid. Voor een cluster van bedrijven wordt berekend of een energiehub technisch haalbaar is.
Zundert	Wensen: solidair met de PowerPort enkel als dat voordeel heeft voor de regio. Bedenkingen: regio moet er niet onder lijden. Waakzaam blijven voor ruimte drukken op de agrarische en landbouw karakter en ook dat het niet ten koste gaat van de geringe ruimte van Zundert als dat primair bijdraagt voor de PowerPoort. *Niet het probleem van Moerdijk naar Zundert trekken, maar wel solidair zijn naar elkaar. We hebben niet overal invloed op, soms moet het Rijk ook een rol spelen. Actieve Lobby.*	Inderdaad moet er rekening houden met een goede afweging van de verschillende belangen in de regio. De RES West-Brabant ziet daarbbij een sterke verwevenheid van de Powerport met de hele regio. De regio heeft ook belang bij een deel van de energievoorzieningen die in de regio komen. Er is ook een duidelijk landelijk belang. De RES West-Brabant zal dan ook aandacht vragen via een lobby bij het Rijk voor landelijke solidariteit.
Zundert	Wensen: Samenwerking vooral met Breda en Etten-Leur in stand houden. Strategische plaatsing van batterijen zodat we lokaal ook een positief effect hebben. Bedenkingen: alleen lasten moet voorkomen worden, we moeten ook voordeel eruit halen. Regie over ruimtelijke inpassing en geen ongewenste grootschalige batterij plaatsing op de landbouwgrond.	Voor de inzet van batterijparken wordt een afwegingskader ontwikkeld dat dit voorjaar beschikbaar komt. Dit afwegingskader neemt landschappelijke inpassing nadrukkelijk mee.

Zundert	Wensen: samenwerken met andere gemeenten en daarmee ook kennis delen, het is een grote opgave waarin we moeten zoeken naar handen en voeten hoe we dit gaan vormgeven. Regionale afstemming om te kijken wat anders mogelijk is. Andere mogelijkheden zoeken voor warmteprogrammering dan alleen elektriciteit, zoals groene gas of mest. Zorg ervoor dat bronnen zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. Bedenkingen: we liggen wel aan het eind van de kabel, dus Zundert moet wel in beeld blijven.	In paragraaf 5.2.2 van het RPE geeft de RES West-Brabant aan hoe gemeenten worden ondersteund bij het opstellen van de warmteprogramma's. Daarbij wordt onderzocht welke lokale warmtebronnen kansrijk zijn, zoals (zeer) lage temperatuur warmte uit de bodem, oppervlaktewater of rioolwater en zonnewarmte. Al deze onderzoeken geven een beter beeld van wat er mogelijk is in onze regio en onder welke voorwaarden, zodat de verschillende warmte strategieën tegen elkaar kunnen worden afgewogen rekening houdend met publieke belangen zoals betaalbaarheid, duurzaamheid en leveringszekerheid.
Zundert	Bedenking: zorg uiten over geur en financiële rendabiliteit. Wens: blijven zoeken naar andere mogelijkheden.	Risicoanalyse (o.a. omgevingsrisico's) en financiele haalbaarheid maken onderdeel uit van haalbaarheidsonderzoeken. Voor de warmteprogramma's wordt onderzocht welke lokale warmtebronnen kansrijk zijn, zoals (zeer) lage temperatuur warmte uit de bodem, oppervlaktewater of rioolwater en zonnewarmte. Al deze onderzoeken geven een beter beeld van wat er mogelijk is in onze regio en onder welke voorwaarden, zodat de verschillende warmte strategieën tegen elkaar kunnen worden afgewogen rekening houdend met publieke belangen zoals betaalbaarheid, duurzaamheid en leveringszekerheid.
Zundert	Wens: zorg dat je altijd andere mogelijkheden hebt voor energie. Reactie van andere gemeenten versterkt elkaar, samen elkaar opzoeken is belangrijk. Lokaal kunnen beslissen over lokale inpassingen.	Dit is in lijn met het RPE. De RES West-Brabant faciliteert de afstemming tussen de gemeenten.
Zundert	Wens: Willen graag nog een ander moment voor participatie, buiten de mogelijkheden die al zijn geboden. Bedenkingen: inwoners moeten gehoord worden, ook zij die nog niet gehoord zijn.	De RES West-Brabant blijft in gesprek met allerlei groepen uit onze samenleving. De RES West-Brabant wil samen met inwoners, organisaties en andere betrokkenen de plannen uitwerken voor een energiesysteem dat klaar is voor de toekomst. In het uitvoeringsprogramma werkt de RES West-Brabant hiervoor samen met de gemeenten een strategie uit.
Zundert	Wens: Voeg taken samen, waar dit kan, zodat straten niet te vaak open hoeven.	Dit is ijn lijn met het RPE.